

KIVIAIA RAJAMINE, TAASTAMINE JA HOOLDAMINE

Maaelu Arengu Euroopa
Põllumajandusfond:
Euroopa investeeringud
maapiirkondadesse

Sisukord

Eessõna	3
Kiviaia otstarve	4
Materjal ja ladumine	5
Kiviaia tüüpidest	6
Levinumad kiviaia tüübid materjali järgi	6
Levinumad kiviaia tüübid asukoha ja ladumisviisi järgi	7
Värvavad ja ülekäigukohad	16
Kiviaedade levik Eestimaa eri piirkondades	17
Kaardid, millel leidub kiviaedu	18
Lisad:	18
Kaart 1 – Eesti kiviaedade levikupiirkonnad	
Kaart 2 – Eesti põllumajandusmaade kivisus	

Autorid (tekst ja fotod): Dan Lukas, Madis Rennu

Toimetanud: Riin Alatalu, Eike Lepmets

Kujundanud: Ulla Säre

Trükitud: AS Pajo

Välja andnud: Põllumajandusministeerium

Täname: Eesti Vabaõhumuuseum, Muinsuskaitseamet

Teine täiendatud trükk

Tallinn 2010

ISBN 978–9949–9003–3–6 (trükis)

ISBN 978–9949–9003–4–3 (PDF)

Eessõna

Alates 2005. aastast on Eesti maaelu arengukava raames olnud võimalik taotleda toetust kiviaedade rajamiseks, taastamiseks või hooldamiseks. Juhendis antakse lühiülevaade kiviaedade funktsioonidest, materjalidest, tüüpidest ning levikust Eestimaa eri piirkondades, samuti nõu kiviaedade rajamiseks, taastamiseks ja hooldamiseks.

Trükis põhineb restauraator ja muinsuskaitseinspektor Dan Lukase tähelepanekutel Lääne-, Saare- ja Hiiumaal kiviaedade kohta (v.a kiriku-, mõisa- ja kalmistuaiad) ning etnograaf Madis Rennu 2005. aasta suvel tehtud üle-Eestilistel kiviaedade alastel välitöödel ja uuringutel.

Kiviaia otstarve

Nagu kinnitavad vanad fotod Eesti Rahva Muuseumis ja kohalike elanike mälestused, ei olnud kiviaedade dekoratiivsel väljanägemisel saja aasta eest suurt tähtsust. Kiviaia kunagine ehitaja ei valinud kive sobivuse järgi, vaid paigutas põllult toodud kivid lähimasse aeda. Kõige olulisem oli aia funktsionaalsus ja vastupidavus. Kiviaedu kasutati eelkõige selleks, et takistada loomade liikumist teatud aladele, puhastada pinnast kividest, ladustada kive või harvemal juhul märgistada piiri talude vahel.

Väiksemate külateede äärsed aiad piirasid kariloomade pääsu taluõuedele ja kõögiviljaaedadesse. Saja aasta eest paljudes piirkondades levima hakanud suurte maanteede äärsed kiviaiad olid vajalikud, et loomakari liiklust ei takistaks. Metsatükkide piiridele kiviaedu teadaolevalt ei rajatud, kuigi metsakarjamaade äärtes võis neid olla.

Kirikuaedade ja mõisaaedade rajamisel oli lisaks otstarbele tähtis ka toretseva ja range planeeringuga näidata oma jõukust. Maamajapidamistes hakati tarastusele suuremat tähelepanu pöörama 1930. aastatel koos iluaedade tekkimisega. Tänapäevaks on lihtne ja praktiline kiviaed muutunud moodsaks dekoratiivselemendiks, mille puhul peetakse oluliseks seda, et aed oleks laotud sirgelt ja ühtlaselt. Tänapäeval hindame kiviaedu ka selle poolest, et nad on elupaikadeks paljudele liikidele. Lisaks tõkestavad kiviaiad erosiooni, eriti just deflatsiooni ehk tuulekannet.

Materjal ja ladumine

Kiviaedades kasutatud kivid olid suure tõenäosusega pärit samalt põllult, heinamaalt või karjamaalt, mille kaitseks see aed oli rajatud. Kasutati nii raudkivi kui paekivi. Aia kuju dikteeris maastik, kivide suurus, kuju, värvus, kvaliteet ja kogus. Teatud nõudeid esitas aiale ka kividest tulenev ladumisviis. Näiteks suuri ümaraid kive ei saa vastupidiselt lõhatud kividetele üksteise peale laduda. Kivimurdudest hakati spetsiaalselt aedade jaoks materjali tooma kolhoosiajal.

Kiviaedade proportsioone võrreldes ilmneb, et valdavas osas on aiad olnud pigem laiemad kui kõrgemad. Selline ladumisviis kindlustas aia stabiilsuse ja edaspidise lihtsama hoolduse ning jättis võimaluse vajadusel kive lisada. Alus (esimene kiht kive) on alati aia kõige laiem osa, mis koondub järgmistele kivi kihtidele. Mittekoonduvaid aedu võib kohata kirikuaedade ja mõisaparkide piires ning enamasti on nende ehitamisel kasutatud paekivi ja sideainet.

Kiviaia ladumiseks ei kasutatud meistreid nagu ei kasutatud meistreid ka kala puhastamiseks või heina niitmiseks.

Kiviaia tüüpidest

Esmasel vaatlusel tunduvad kõik kiviaiad üksteisest erinevad ja nii ongi, sest aia struktuur ja proportsioonid võivad muutuda igal meetril. Mõistmaks aia arengut, tuleks uurida aeda tervikuna, jälgida aja jooksul tehtud parandusi ja täiendusi. Kiviaiad muutuvad eriliseks ja ainulaadseks tavaliselt siis, kui ühte kohta satub korraga liiga palju kive või vastupidiselt on kive vähe. Esimesel juhul on tulemuseks väga hoolikalt laotud ebaproportsionaalselt kõrge aed. Teisel juhul kasutatakse suuri paeplaate ja neid serviti ladudes saab kokku hoida palju materjali.

Käesolevas juhendis ei ole esitatud kiviaia tüüpide lõplikku nimistut, vaid põgus ülevaade sellest, milliseid aedu eelistati Eestimaal rajada.

Levinumad kiviaia tüübid materjali järgi

Üldiselt jagunevad kiviaiad vastavalt ehitusmaterjalile kolme suurde rühma: paekivi-, raudkivi- või segatüüpi aiad.

1. Segatüüpi aed

Segatüüpi aed laoti tavaliselt aia alusele pandud suurtele maakividele. Pae-kivi kasutati siin eelkõige suuremate raudkivide kinniladumiseks. Kivide suurusest sõltuvalt kujunes ka aia koonduvus vertikaalsuunas. Aia laius ja kõrgus olid selle tüübi juures üsna samas suurusjärgus – kui taheti kolmveerand meetri kõrgust aeda, tuli ka aia alus teha sama lai.

Siiski võis aia kõrgus väga väikese ja ümara materjali puhul ka laiu- sest väiksemaks jääda. Saarte aiad olid püstisemate seintega, ilmselt tänu viimist- letumale-oskuslikumale ladumistraditsioonile, samuti on Saaremaa ja Muhu aiad suuremad ja kõrgemad. Mõõtude osas võib siinkohal anda üsna üldisi juhiseid, sest kõikumisi esineb igas piirkonnas.

2. Paekiviaed

Paekiviaia laius sõltus kasutatava materjali kogusest ja aia tähtsusest. Laiad aiad rajati reeglina õuede ja põldude ümber. Kivid ei tohtinud jääda logise- ma ning nad pidid end vastaskülje kividega siduma. Sirgema välimuse saavu- tamiseks paigutati kivide ühtlasem serv kahekordse paekiviaia välisküljele. Ladumisel välditi rohkem kui kolme püstvuugi üksteise peale sattumist, sest see nõrgendab aeda oluliselt.

3. Raudkiviaed

Raudkiviaia puhul laoti kaks tipu poole koonduvat püstkihti, kusjuures väliskihtidesse pandi suuremad ja nurgelisemad kivid, mis end paremini seovad. Kõige suuremad kivid pandi aia aluseks. Koondumisnurk sõltus kivide ümarusest ja suurusest. Suuremad ja nurgelisemad kivid võis laduda ka peaaegu vertikaalse seinana. Sisekihis kasutati täiteks kiviprügi, ent selle kasutamisel tuli olla ettevaatlik, sest aia sisekihi mass ei tohtinud olla väliskihtide massist suurem. Tingituna ladumise keerukusest leidis kõrge nurga all asuvate seintega lõhkumata raudkividest aedu üsna harva. Enamik Eesti mandriosa sajandivanuseid raudkiviaedu olid siiski suhteliselt kuhikulaadsed ja ülespoole tugevasti kitsenevad.

Levinumad kiviaia tüübid asukoha ja ladumisviisi järgi

Spetsiifilisemalt saab välja tuua levinumad kiviaiad nende asukoha ja ladumisviisi järgi.

1. Puisaed, metsaad, niiduaed

Esineb nii metsas kui ka metsaga piirnevate niitude ja põldude servas. Materjaliks on lõhkumata, ümarad ja suhteliselt ühtlase läbimõõduga (15–40 cm) raudkivid (4–6 rida). Aia aluse (maapinnalt mõõdetuna) ja kõrguse mõõdud on sarnased ning aed koondub püramiidjalt ühe kolmandiku aia aluse laiuseni.

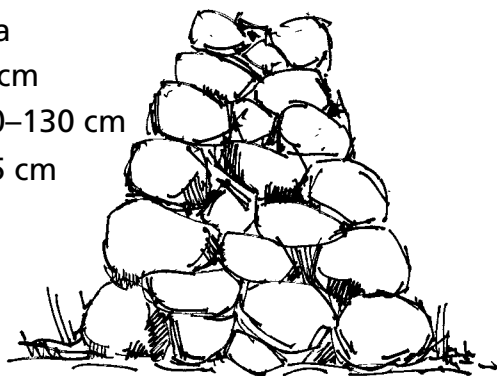
Mõõdud:

alumise kivirea

laius 120–130 cm

aia kõrgus 120–130 cm

aia laius 35–45 cm

2. Põlluaed, külavaheaed

Neid on põldude ja külavaheteede vahel ja servas. Materjaliks on erineva suurusega raudkivid, alumises reas suuremad ja ülemistes iga reaga väiksemad (4–5 rida). Esineb ka üksikuid lõhatud kive ja mõni paekivi. Aeda iseloomustab alates teisest reast elegantselt koonduv kiviladu ning proportsionaalselt muutuvad mõõdud. See on üks levinumaid aiatüüpe.

Mõõdud:

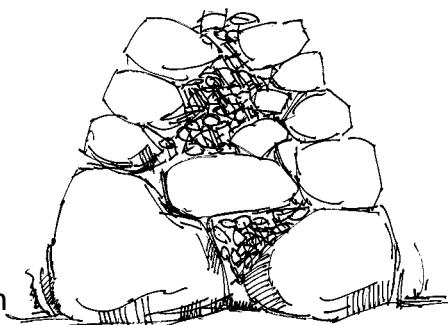
alumise kivirea laius

190 cm/130–140 cm

aia kõrgus 160 cm/

70–80 cm

aia laius 80 cm/40 cm

3. Lambaaed, lambaladu

Neid on karjamaade serval. Materjaliks on erineva suurusega nii lõhatud kui ka ümarad raudkivid ja paeklibu. Tammepuust lõhestatud teivas on laotud aeda sisse, temale toetuvad kasevitstega kinditatult omakorda kuuselatid. Aeda iseloomustab madal ja vajadusel kivide lisamist võimaldav lai ladu. Esimeses ravis on suuremad kivid, vahele pandi klibu ja pealt kaeti rusikast suuremate kividega.

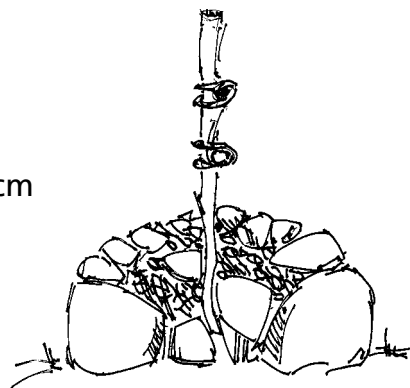
Mõõdud:

alumise kivirea laius

130 cm/145 cm/240 cm

aia kõrgus 50 cm/

70 cm/110 cm

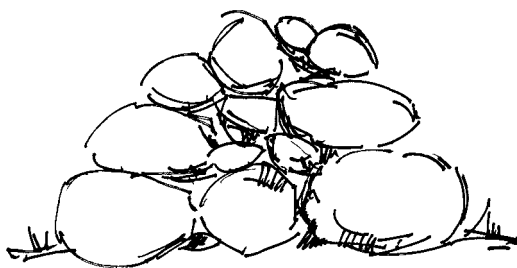
4. Ümaraaed

Neid on põldude, heinamaade, kirikuaedade, karjamaade ja külateede servas ja piiridel. Materjaliks on igas mõõdus ümarad raudkivid. Aeda iseloomustab kahe- või kolmekordne suhteliselt juhusliku kivide asetusega ladu.

Mõõdud:

alumise kivirea laius 130 cm/150 cm

aia kõrgus 70 cm/90 cm

5. Ühekordne lõhatud aed

Neid on põldude, viljaaedade, külavaheteede ja heinamaade servas ja piiridel. Materjaliks on lõhatud raudkivid ja paeklibu. Aeda iseloomustab ühekordne sirgete lõhatud servadega kivirida, kus aia sisse aeti põllul korjatud klibu. Üsna kõikuva laiuse ja kõrgusega aed.

Mõõdud:

alumise kivirea laius 130 cm/135 cm/110 cm

aia kõrgus 80 cm/65 cm/90 cm

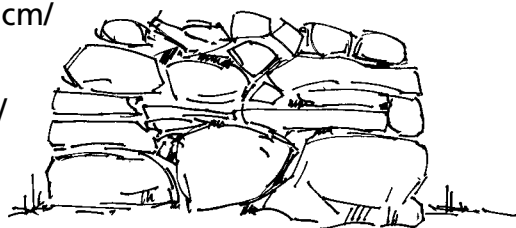

6. Piiriaed

Neid on põldude, heinamaade, karjamaade ja külateede servas ja piiridel, materjaliks vaheldumisi raud- ja paekivid. Aeda iseloomustab madal ja stabiilne ladu, mis kannatab ka peal käimist.

Möödud:

alumise kivirea laius
90 cm/95 cm/120 cm/
125 cm/180 cm
aia kõrgus 50 cm/
40 cm/60 cm/
70 cm/90 cm

7. Salvaed

Neid on põldude, viljaaedade ja külateede servas. Materjaliks on suuremad raudkivid ja klibu. Aeda iseloomustab väga lai madal kuju, mille eesmärgiks on mahutada palju väiksemaid kive.

Möödud:

alumise kivirea laius
160 cm/220 cm/260 cm
aia kõrgus 40 cm/85 cm/100 cm

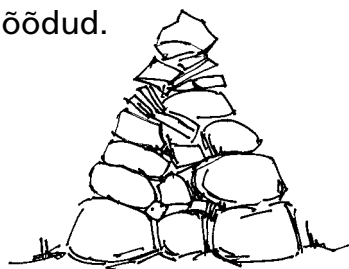

8. Püramiidaed

Neid on peamiselt viljapuuaedade ümber. Materjaliks on nii ümar raudkivi kui paekivi vaheldumisi. Aeda iseloomustab püramiidjas ladu ning aluse ja kõrguse samad mõõdud.

Tavaliselt 4–6 kihiline.

Möödud: alumise kivirea
laius 110 cm/125 cm
aia kõrgus 110 cm/130 cm

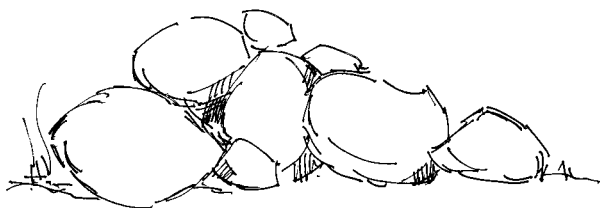
9. Vallaed

Neid on põldude, heinamaade, metsade ja karjamaade servas, materjaliks suured lõhkamata raudkivid. Aeda iseloomustab juhuslik kivide kuhjatis varieeruva laiuse ja kõrgusega.

Mõõdud:

alumise kivirea laius 190 cm/270 cm

aia kõrgus 100 cm/100 cm

10. Kuup-paasaed

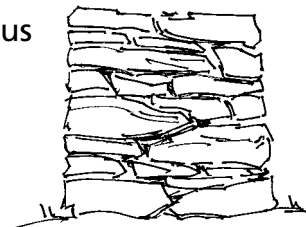
Neid on viljapuuaedade, külavaheteede ja kirikuaedade servas ning hoovides. Materjaliks on pae-kivi. Sirgete külgede ja ühtlase kõrgusega aeda iseloomustab võrdlemisi steriilne välimus.

Mõõdud: alumise kivirea laius

60 cm/80 cm/90 cm/100 cm

aia kõrgus 60 cm/90 cm/

90 cm/110 cm

Kui metsa oli ümbruskonnas piisavalt, tehti karjamaade ümber paiknevatele aedadele lattidest kõrgendusi – aia sisse laoti puupostid ja neile pandi peale latid, et loomad üle ei pääseks. Oli ka üle aia risti pandud diagonaallattidega konstruktsioone, mis kindlustasid vertikaalseid tugiposte, mille külge omakorda seoti horisontaallatid. Alates 1920. aastaist kasutati ka kiviaia vahel olevatele postidele tõmmatud okastraati.

Aedade alt on traditsiooniliselt pinnast kooritud vaid Muhu saarel, mujal tehti seda üsna harva. Pinnase koorimist ja aia alla liivapadja rajamist on soovitanud (eriti just sirge paekiviaia saamiseks) mitmed dekoratiivsete aedade ehitajad.

11. Külaaed

Kolme kuni neljakihiline graniitkividest aed.

Alumine kivikiht on laotud suurematest ja risti kiviaiasuunale paigutatud kividest, millele toetub järgmine kiht juba väiksema läbimõõduga kividega. Teine kiht toetub esimesele suhteliselt stabiilselt, kuna alumise kividekihi vahed on suhteliselt liibuvalt külgnevad, moodustades ebarütmilise süsteemi ja ülemiste kivide siduvus alumiste kivide vahedesse leiab alati vähemalt kolm toetuspinna. Samuti on sellise ladumise juures tagatud raskuskeskme tekkimine kiviaia keskele, suunaga pikki aeda. Kolmanda ja neljanda kihi kivid on mõistagi proportsionaalselt veelgi kahaneva läbimõõduga ja juba oluliselt ebastabiilsemad. Aed koondub iga kihiga. Kasutatav materjal ei tohi olla liialt kerajas. Külaaed ei ole kõigele vaatamata piisavalt loomakindel ja aiale on tihti peale ehitatud lattidest/roigastest piire, mida nõukogude ajal asendati okasraadiga. Vertikaalsed vaiad

ei ole aeda sisse laotud, vaid asetsevad hoovipoolsel küljel (vastu aeda). Vaiade külge on kinnitatud horisontaalselt üks kuni kaks rida latte/roikaid. Algselt kinnitati latid omavahel vitsaga või oksaga, hiljem traadi ja naelaga. Looklev aiajoon lisab aiale stabiilsust ja aed harmoneerub külamiljööga loomulikumana.

Aia laius maapinnalt 50–80 cm
Kõrgus 50–100 cm

12. Pinnasega toetatud külaaed/kalmistuaed

Kuni kaheksasihiline graniitkividest aed.

Aed toetub ülalt koonduvalt pinnasele. Alumised kivid on valdavalt suurema läbimõõduga ja kallutatud kergelt pinnase poole. Aia ülesehituslik loogika on sisuliselt identne külaaia tüübiga. Pinnasevall annab võimaluse aia nähtav fassaad/kiviosa laduda kõrgemaks ja lisaks pealt ka laiemaks ehk sillutada aed pealt, jättes mulje olulisemalt suuremast kivi kogusest. Mõistagi on aed väga stabiilne.

Aia kõrgus 60–120 cm

13. Topeltalusega külaaed

Topeltalusega kiviaed on sarnane külaaia ladumisviisile. Ainuke erinevus on alumise kivirea laiuses – seega alumises kivireas on kaks rivi kive. Alates teisest kivireast on kihid jällegi ühekordsed.

Aia laius maapinnalt 60–100 cm

Kõrgus 60–100 cm

Värvad ja ülekäigukohad

Värvaid oli kiviaedadel nii õuedes kui ka külateede ääres. Põldudel ja karjamaadel olevate aedade läbikäigukohtadesse ehitati mulgud. Vanematest tüüpidest oli tavalisim otstest püstpuude sisse tapitud nelja-viie rõhtlatiga värv, mida väikeste erinevustega tehti üle kogu Eesti. Põrduva püstposti all oli ümara lohuga kannakivi, kuhu toetus posti alumises otsas olev raudpulk. Värvaval oli ka üks või kaks diagonaallatti. Värava ülaots kinnitati vits-test keerutatud või ka lattrauast keeratud võruga. Värv toetus maasse kaevatud sammastele, mis paekiviaedade puhul võidi ka poolenisti müüri sisse laduda.

Saaremaal leidub sageli ka kõrge horisontaalse pealispuuga õuevärvaid. Kõrged värvasambad ja nende otsa rõhtsalt kinnitatud (tavaliselt tapitud) pealispuid ei ole lihtsalt arhitektuurne võte, vaid paesest maapinnast tingitud vajadus. Sambaid ülevalt ühendav ristpuu annab sammastele tugevust ja takistab nende väljavajumist.

Kõrged värvad ei ole tuntud ainuüksi saartel, ehkki seal on neid olnud rohkem kui mandril.

Mulkusid kasutati põllu-, karja- ja heinamaade vaheaedades jalgtee kohal, et oleks võimalik loomadega läbi pääseda. Mulgud olid üksikute äratõstetavate või eestlukatavate lattidega. Mulgu moodustasid tavaliselt kolm rõhtlati, millest alumine toetus kividele. Mulk pidi olema aia kõrgune. Latte ehk hirsu võis mulgus lammaste karjatamisel olla ka rohkem, isegi 7–8. Latid toetusid erilistele, aia otstesse pandud ja redelitaoliselt omavahel kokku seotud topeltpostidele.

Kiviaedadest ülekäiguks on laialdaselt kasutatud moodust, kus aed on ülekäiguks vajalikus kohas jäetud madalamaks ja kivid on laotud trepiks. Trepiki kõrgus oleneb sellest, kui kõrgeks on jäetud aed ise. Lihtsamaks ja vanemaks ülekäiguks on mõlemal pool tara teeraja kohale asetatud kivi. Kolga-Jaani kandis kasutati aiast üleronimiseks ristipidi aia sisse laotud ja otstest postidega toetatud prussi, purret.

Kiviaedade levik Eestimaa eri piirkondades

Kiviaedade traditsioonilised levikupiirkonnad Eestis on seotud maa kivisusega ning üldiselt jääb sellest välja enamus lõunapoolsetest maakondadest. Muidugi leidub Lõuna-Eestiski üksikuid vanu, peamiselt talude piiridel asuvaid kiviaedu. Samuti on tavaline mördita laotud kiviaed, mis on sirgelt ja ühtlaselt laotud lõunapoolsete maakondade kalmistute ümber. See näitab, et mainitud aiatüüp oli Lõuna-Eestis nii tuntud kui ka lugupeetud. Pigem takistas kivide kasutamist taluaedades lõunapoolsetes piirkondades valitse nud kivipuudus.

Põhja- ja Lääne-Eestis ning Saaremaal on kõige levinum aiatüüp vaheldumisi paest ja raudkivist segaaed. Ainult paekivist tehtud aedu leidub selles piirkonnas üsna harva (nt leidub neid Muuksi külas Harjumaal). Seevastu raudkiviaedu võib kohata sagedamini.

Üsna täpse ja detailse pildi selle kohta, kas kõnealuses piirkonnas kiviaedu oli või mitte, annavad vanad ajaloolised kaardid, mida võib vaadata Eesti Maa-ameti koduleheküljel avalike teenuste rubriigis. Ülevaate annab ka lisatud kaartide loend.

Kaardid, mille leidub kiviaedu

1. Tsaariaegne „verstane kaart” 19.–20. sajandi vahetusest, mõõtkavas ca 1:48000. Seda saab vaadata Maa-ameti koduleheküljelt avaliku teenuse all pakutavast ajalooliste kaartide rakendusest.
2. Aastaist 1934–1939 pärinev topograafiline aluskaart. Kahjuks ei hõlma see kaart tervet Eestit. Puuduvaid osi asendab 1945–1952 valminud Nõukogude sõjaväe topograafiline kaart. Juurdepääs neile on olemas näiteks Maa-ameti kodulehel ajalooliste kaartide all. Digitaalselt kõrvutatav tänapäevaste kaartidega.
3. Nõukogudeaegne, seitsmekümnendatel välja antud aluskaart mõõdus 1:10000, mis on ka tänapäevase katastrikaardi aluseks. Ka seda saab vaadata Maa-ameti kodulehel ning seegi on digitaalselt kõrvutatav tänapäevase aluskaardiga.
4. Vanad mõisakaardid – neid võib leida nii erinevatest arhiividest (alates maakondlikest kuni Eesti Ajalooarhiivini välja) kui ka koopiatena erinevatest muuseumidest. Siia kuuluvad nii mõisate kui ka muude maavalduste detailkaardid ja kõlvikukaardid, mis on kiviaedade leidmisel heaks allikaks.
5. Rootsiaegne katastrikaart aastatest 1695–1698. Oma aja kohta üllatavalt täpne ja usaldusväärne kaart, mille leiab Tartust Eesti Ajalooarhiivist. Näiteks Muhu kaardid – EAA, fond 308, n 2, s 49-58.

Lisad

Piirkonnad:

– Enamik vanemaid külasid tiheda kiviaedade võrguga, hästi säilinud traditsioon.

– Kiviaedu leiab tihedama struktuuriga küladest suurema kivisusega piirkondades. Traditsioon hääbumas.

– Üksikud külad, kus aiad säilinud. Traditsioon on kas hääbunud või pole jõudnud omal ajal kinnistuda.

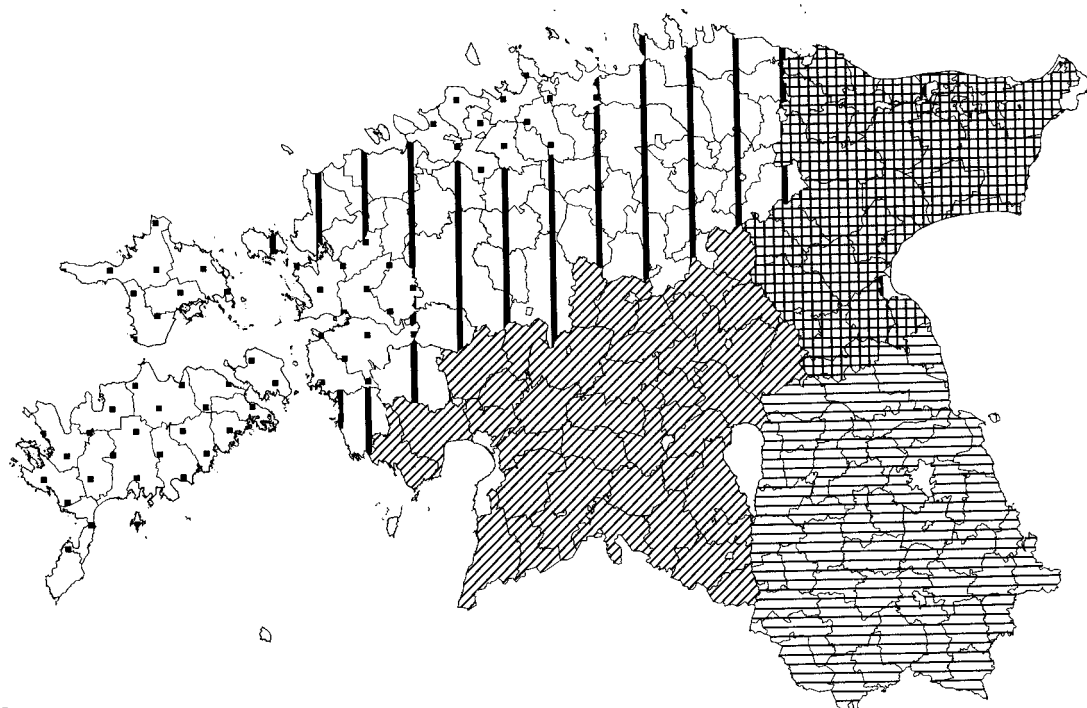

– Äärmiselt harva esinevad üksikud kiviaiad. Ehitustraditsioon puudub.

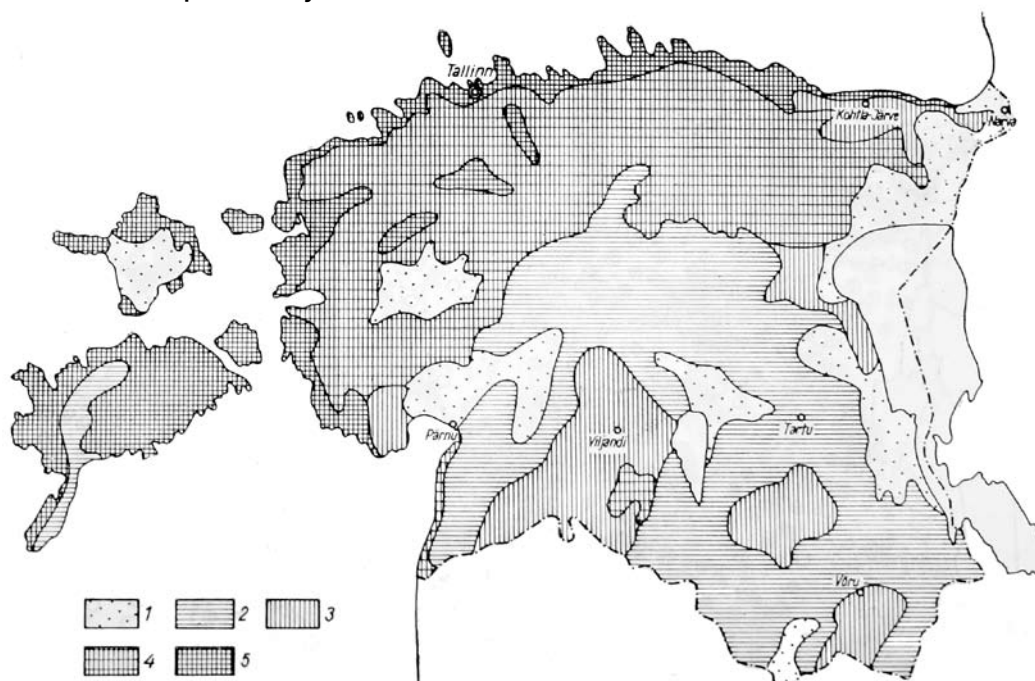

– Välitöödega katmata piirkond. Vastavalt kivisuskaardile on väga tõenäoline kiviaedade olemasolu peaaegu kogu Põhja-Eesti rannikuala ulatuses.

Kaart 1 – Eesti kiviaedade levikupiirkonnad
(Madis Rennu 2005. aastal kogutud välitööde põhjal)

Kaart 2 – Eesti põllumajandusmaade kivisus

1 – väga madal, 2 – madal, 3 – keskmine, 4 – kõrge, 5 – väga kõrge

Kaardi päritolu – Rein Kask, Herman Tõnisson „Mullateadus”. Tallinn, Valgus 1987. Lk 210.

Nõuanded kiviaia rajamiseks, taastamiseks ja hooldamiseks

Vana ajaloolist kivaeda eeskujuks võttes tuleb uue kiviaia rajamisel ja vana taastamisel ning hooldamisel lähtuda järgmistest põhimõtetest:

- Vajaminev materjal tuleb varuda rajatava aia lähimast ümbrusest, kuna aedades kasutatud kivid on aeda sattunud just põlluharimise tõttu. See tagab just sellele piirkonnale omase, ajalooliselt õige ja ehtsa materjali kasutamise.
- Kiviaed ei vaja vundamenti. Kivid laotakse otse pinnasele, eemaldades eelnevalt pinnasest vaid puude kännud.
- Kivide aeda ladumisel tuleb lähtuda loogikast, et ülemise rea kivid ei töötaks kiiluna alumise rea suhtes, vaid toetuksid neile.
- Tuleb jälgida, et nn vertikaalsed vuugikohad ei kattuks.
- Kivide ladumisel peab iga asetatud kivi toetuma vähemalt kolmest punktist alumistele kividele ja fikseeruma. Logisevad ja fikseerumata kivid muudavad massi suurenedes oma asendit ja võivad kaasa tuua varingu.
- Kiviaia taastamisel tuleb jälgida olemasoleva aia ladumismustrit.

Kiviaia hooldamine tähendab eelkõige kiviaiaga toimuvate protsesside jälgimist, nende mõistmist ja vastavat tegutsemist. Kiviaia hooldamise levinumad probleemid on väljavajumised, varingud, võsa ja murdunud puud, samuti kõrge hein ja prügi.